gręžiniais nepavyko nustatyti. 1996 m. gegužės pradžioje darytose aerofotografijose puikiai matyti Apuolės piliakalnio gyvenvietės ribos ir vietos, kur dar išlikęs kultūrinis sluoksnis. Tai beveik sutampa su gręžinių informacija.

Piliakalnis šiuo metu yra gana gerai prižiūrimas, tik aikštelės vaizdą ir kultūrinį sluoksnį šiek tiek žaloja piliakalnio aikštelės Š dalyje esanti duobė, kuri atsirado audrai išvertus ąžuolą. Duobės sienelėse matomas apie 15 cm kultūrinis sluoksnis, kuriame gausu sudegusių grūdų.

Romas Jarockis

Excavation of hill-forts and foot settlements in north-western Lithuania in 1996

In 1996 LIH drilled 82 boreholes in Žvelgaitis hill (Žagarė) and its foot settlement, foot settlements of Eketė and hill-forts of Apuolė whereby a distribution of habitation zones was established. It was determined that the settlement at the foot of Žagarė hill-fort covers an area of 1,8 ha whereas the foot settlement of Apuolė hill-fort occupies an area of 6 ha. The findings from Apuolė hill-fort were limited to the remains of the habitation zone.

Romas Jarockis

Spitrėnų piliakalnio 1997 metų tyrinėjimai

Spitrėnų piliakalnis (Utenos raj. ir s-ja) yra 100 m į ŠV nuo kelių Jataučiai–Sirvydžiai ir Spitrėnai–Noliškis, 20 m į Š nuo kelio Jataučiai–Spitrėnai, kaimo Š pakraštyje.

Piliakalnis buvo įrengtas pailgoje ovalo formos, iki 10 m aukščio stačiais šlaitais kalvoje. V šlaitas yra kiek nuolaidesnis. Viršuje buvo apie 70 m ilgio R–V kryptimi ir apie 40 m pločio iš Š į P, į pakraščius nuolaidėjanti aikštelė be išorinių įtvirtinimų.

Anksčiau piliakalnį iš visų pusių supo pelkės. Dabar ten iš P ir R pusės yra dirbami laukai, iš Š–V juosia pelkėta, krūmais apaugusi pieva.

Piliakalnio Š pašlaitėje, atrodo, būta gyvenvietės.

Piliakalnio šlaituose ir aikštelėje žvyras buvo pradėtas kasti dar prieškaryje. Vėliau R aikštelės pakraštyje buvo pastatytas trianguliacijos bokštas. 1968 m. tuometinės Utenos raj. valdžios leidimu piliakalnio P–R dalyse savavališkai buvo atidarytas žvyro karjeras. Jo projektas nederintas su paminklosaugos institucijomis. Po poros metų, kai Kultūros ministeriją pasiekė žinia apie archeologijos paminklo ardymą ir karjero eksploatacija buvo sustabdyta, pusė kalvos jau buvo nukasta. Uždraudus kasti žvyrą piliakalnis buvo paliktas likimo valiai, karjero pažeisti šlaitai sparčiai griuvo.

1970 m. piliakalnį žvalgė LII archeologinė ekspedicija. Buvo konstatuota kritiška piliakalnio fizinė būklė, Š piliakalnio pakraštyje rasta neryškių papėdės gyvenvietės liekanų. 1973 m. MMT finansavo piliakalnio liekanų tyrinėjimus (vad. J. Merkelevičius). Kasinėjimų metu buvo ištirti 4 plotai – 120 m^2 piliakalnio R–PR–P ir centrinėje dalyse aptiktas 0,3–1,7 m storio kultūrinis sluoksnis su lipdytine keramika brūkšniuotu, lygiu ir grublėtu paviršiumi (45 keramikos šukės, 2 kauliniai, vienas akmeninis dirbinys, žr. *AETL 1972 ir 1973 metais,* V., 1974, p. 12–13).

1997 m. Spitrėnų piliakalnyje tyrinėjimus vykdė LII. Jų metu aikštelės P griūvančioje dalyje buvo ištirti 3 plotai, kurių bendras plotas – 113 m^2. Iškastos žemės panaudotos sutvirtinti griūvantį piliakalnio P šlaitą.

Piliakalnio aikštelėje suardyto kultūrinio sluoksnio storis siekė vidutiniškai 25–30 cm. Kultūrinis sluoksnis arimo yra labai sunaikintas, vietomis nustumtas ruošiant atviro tipo žvyro karjerą, tad išliko tik jo liekanų.

Tyrinėjimų metu rastos 3 stulpavietės, ištirta ūkinė duobė, aptikta akmeninio kirvio su skyle kotui dalis, titnago skaldytiniai bei keliolika smulkių lipdytinės keramikos šukių brūkšniuotu bei lygiu paviršiumi.

1997 m. kasinėjimų medžiaga papildo 1973 m. tyrinėjimų duomenis ir leidžia datuoti piliakalnį ankstyvuoju geležies amžiumi–pirmaisiais amžiais po Kr.

1973 ir 1997 m. Spitrėnų piliakalnyje ištirtas 230 m^2 plotas.

Romas Jarockis

Research on Spitrėnai hill-fort, 1997

In 1997 in the disturbed part of Spitrėnai hill-fort (Utena district) LIH examined an area of 113 m². There was discovered a piece of a stone axe, flint cores as well as pottery with a brushed and plain surface. The hill-fort is dated to early Iron Age–first centuries A.D.

Romas Jarockis

Raktuvės piliakalnio Žagarėje papėdės gyvenvietės 1996–1997 metų tyrinėjimai

Raktuvės kalnu vadinamas piliakalnis yra Žagarės miestelio (Joniškio raj.) V pakraštyje, dešiniajame Švietės upės krante, 100 m nuo upės vagos ir 700 m į R nuo Žvelgaičio piliakalnio. Piliakalnį iš ŠV juosia platus Švietės slėnis, iš P–PV – pelkėta lyguma.

Piliakalnio šlaitai siekia 6–7 m aukštį. PV šlaito papėdėje pastebima griovio, skyrusio piliakalnį nuo likusios kalvos dalies, žymių. Piliakalnio aikštelė yra apie 70 m ilgio ir iki 30 m pločio, orientuota ŠR–PV kryptimi. Aikštelės ŠR pakraštyje, atrodo, būta pylimo.

XIX a. viduryje piliakalnio aikštelėje buvo atidarytos miestelio katalikų kapinės, todėl šiandien piliakalnio kultūrinis sluoksnis beveik sunaikintas. Laidojama buvo ne tik aikštelėje, bet ir šlaituose. Aikštelės centre stovi sena medinė koplyčia. Pylimo kampe – nedidelė stulpinės konstrukcijos varpinė.

Raktuvės piliakalnio vardas rašytiniuose šaltiniuose pirmą kartą paminėtas 1272 m., kada Ordinas sudegino čia stovėjusią žiemgalių pilį. Rašytiniuose šaltiniuose yra išlikę šie vietovės pavadinimai: *Racketen, Racken, Ratten.* Taip pat yra žinomas ir vėlesnis, 1426 metų dokumente užfiksuotas, šios vietovės pavadinimas *Rattowscher Bergh.* Raktės pilies vieta nekelia abejonių, dar XIX a. ji lokalizuota Raktuvės kalne Žagarėje.